

74. møde.

Torsdag den 19. marts kl. 13.

Formanden: I skrivelse af gårs dato meddeler boligministeren, at han ønsker her i tinget skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændringer i lov om kreditforeninger.

Udvalget angående forslag til lov om ændring i lov om forsikring mod følger af ulykkestilfælde har afgivet tillægsbetænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer er omdelt.

Skriftlig fremsættelse af lovforslag.

Boligministeren (Bundvad): Herved til-lader jeg mig for det høje ting at fremsætte *forslag til lov om ændringer i lov om kreditforeninger.*

Forslaget falder i 3 afsnit, nemlig:

- I. Husmandskreditforeningernes lånegrænser.
- II. Balanceforholdet mellem kreditforeningernes pantebreve og kasseobligationer.
- III. Kreditforeningernes adgang til at yde forhåndslån.

Den aktuelle anledning til, at husmandskreditforeningernes lånegrænser nu på ny tages op til behandling, er, at der ved loven af 19. december 1958 blev gennemført en afvikling af statens garanti for renten af husmandskreditforeningernes kasseobligationer. Hermed bortfalder det sidste af husmandskreditforeningernes særlige privilegier. Under forhandlingerne fremsatte for-eningerne ønske om en regulering af lånegrænserne og om visse ændringer i deres udlånsadgang, og regeringen erklærede sig rede til at forhandle herom.

Med hensyn til lånegrænserne var det ved den i 1952 gennemførte nyordning af hus-

mandskreditforeningernes udlånsadgang forudsat, at maksimumsbeløbene for de enkelte låns størrelse skulle kunne reguleres i overensstemmelse med ændringer i de øvrige kreditforeningers almindelige låneniveau. Endvidere var det fastsat, at disse maksimumsbeløb skulle reguleres i takt med prisudviklingen efter nærmere angivne — og for øvrigt temmelig indviklede — regler.

Da husmandskreditforeningerne nu ikke længere indtager en særstilling i forhold til de øvrige kreditforeninger, kunne det være nærliggende helt at ophæve begrænsningerne i deres udlånsadgang. Under hensyn til den historiske udvikling og disse foreningers særlige struktur har jeg dog fundet det rigtigst indtil videre at foreslå det hidtidige system bevaret, og dette synspunkt har såvel husmandskreditforeningerne som kreditforeningernes stående fællesudvalg tilsluttet sig. Den foreslåede regulering af lånegrænserne bygger derfor alene på kreditforeningernes almindelige låneniveau og på prisudviklingen.

Da husmandskreditforeningernes lånegrænser sidst — nemlig i 1956 — blev reguleret, lå kreditforeningernes almindelige udlånsniveau omkring 33 $\frac{1}{3}$ pct. af vurderingen. Efter de foreliggende oplysninger ligger udlånsniveauet i dag omkring 40 pct. og har gennem den seneste tid vist en ret kraftigt stigende tendens. I denne forbindelse er der grund til at fremhæve, at kreditforeningerne i forbindelse med gennemførelsen af den nye lov om boligbyggeri har stillet i udsigt, at udlånsniveauet i løbet af en forholdsvis kort periode kan forventes at stige til omkring 50 pct. af vurderingen. Selv om disse forhandlinger kun drejede sig om boligbyggeriet, har jeg fundet det rigtigst allerede nu at stille forslag om, at lånegrænserne såvel for parcelhuse som landbrugsejendomme fastsættes på grundlag af et udlånsniveau på 50 pct., således at man undgår i løbet af kort tid på ny at skulle regulere grænserne.

Den omstændighed, at man fastsætter maksimumsbeløbene på grundlag af et ud-

[Boligministeren.]

lånsniveau, som endnu ikke er nået, betyder ikke en reel forhøjelse af lånegrænserne, idet det er en selvfølgelig forudsætning, at foreningerne ikke må give større lån i ejendomme, end det til enhver tid gældende låneniveau betinger. Så længe foreningerne kun giver lån på f. eks. 40 pct. af vurderingen, må foreningerne nedsætte maksimumsbeløbene for de enkelte lån i tilsvarende omfang — hvilket foreningerne da også har erklæret sig indforstået med.

Hidtil har regulering af lånegrænserne på grundlag af ændringer i det almindelige låneniveau kun kunnet finde sted ved ændring af kreditforeningsloven, men da denne fremgangsmåde medfører ret hyppige lovændringer — ikke mindst under den for tiden stedfindende udvikling af kreditforeningsbelåningen — er det fundet praktisk at stille forslag om, at sådanne reguleringer såvel opad som nedad skal kunne gennemføres administrativt.

Regulering af lånegrænserne i takt med prisudviklingen er foreslået opretholdt i overensstemmelse med 1952-lovens principper, men der er dog stillet forslag om en vis forenkling af beregningsmåden.

Ud over den omtalte regulering af lånegrænserne har husmandskreditforeningerne ønsket adgang til at belåne gruppebebyggelser, selv om de enkelte huse ikke udmatrikuleres selvstændigt, ligesom de har ønsket indført en særlig lånegrænse for udlån i parcelhuse med mere end 1 lejlighed. Begge disse ønsker er imødekommet ved de stillede ændringsforslag.

Forslaget om at ændre kreditforeningslovens regler om balanceforholdet mellem kreditforeningernes pantebrev og kasseobligationer bygger på overvejelserne i kommissionen vedrørende landbrugets kreditforhold. Som bekendt har denne kommission indgående beskæftiget sig med spørgsmålet om at finde frem til lånetyper, der på en mere smidig måde end hidtil kan tilgodeses såvel låntagernes som obligationskøbernes interesser. Hidtil har det jo været således, at der skulle være balance mellem debitorpantebrevenes pålydende og de cirkulerende obligationers pålydende. Ved de stillede forslag åbnes der adgang for de kreditforeninger, som måtte ønske det, til at arbejde med pantebrev og obligationer, hvis på-

lydende og rentefod ikke er sammenfaldende, idet der alene stilles krav om balance mellem de ydelser, som låntagerne skal svare til foreningerne, og de løbende forpligtelser, som foreningerne har over for obligationsejerne.

I kommissionen var der delte meninger om dette system, og der blev afgivet to mindretalsudtalelser imod det. I betænkningen er der derfor ikke stillet forslag om nogen pligt for kreditforeningerne til at åbne sådanne serier, men alene foreslået en adgang hertil. Dette er fulgt i det foreliggende forslag.

Under de for tiden herskende rentevilkår, som jo har ændret sig væsentligt, siden kommissionen afgav betænkning, er det vel tvivlsomt, om denne mulighed for anvendelse af nye lånetyper vil blive udnyttet i større udstrækning. Jeg har imidlertid fundet det rigtigst at fremme kommissionens forslag, og jeg har herved også lagt vægt på, at lignende regler er gennemført i loven om boligbyggeri for de finansieringsinstitutter, der oprettes til formidling af den sekundære långivning til boligbyggeriet.

Hvad endelig angår forslaget om at forhøje kreditforeningernes adgang til at yde forhåndslån, kan jeg oplyse, at forslaget antagelig kun vil få praktisk betydning for enkelte foreninger, hvis udlån i det væsentlige sker til boligbyggeri. De foreninger, som placerer en betydelig del af deres udlån i landbrugsejendomme, vil kunne klare sig inden for den nugældende grænse på 15 pct. af den pågældende series cirkulerende obligationsmasse. I forbindelse med den omlægning af boligbyggeriets finansiering, som nu skal finde sted ved den nye boliglovs ikrafttræden, lægger jeg imidlertid vægt på, at også de først nævnte foreninger skal have tilstrækkelige muligheder for at yde forhåndslån, således at reglerne i kreditforeningsloven ikke hindrer kreditforeningerne i at yde deres bidrag til boligbyggeriets finansiering. Under hensyn til de strenge regler, som stilles til sikkerheden for forhåndslånene, mener jeg heller ikke, at der kan være betænkeligheder ved at forhøje grænsen.

Med disse bemærkninger, og idet jeg i øvrigt henviser til de udførlige bemærkninger til lovforslaget, skal jeg anbefale lovforslaget til hurtig og velvillig behandling.

Formanden: Uden for dagsordenen har den højtærede økonomiminister ordet for at fremsætte den for hans vedkommende anmeldte redegørelse.

Økonomiministeren (Bertel Dahlgaard): Den økonomiske årsoversigt vil i dag blive omdelt til folketingets medlemmer, og jeg skal tillade mig at knytte nogle bemærkninger til den.

Årsoversigten er som i de foregående år udarbejdet af det økonomiske sekretariat med bistand af embedsmænd fra forskellige ministerier og styrelser, som beskæftiger sig med økonomiske spørgsmål, samt fra Danmarks nationalbank. Oversigten giver først en redegørelse for konjunkturudviklingen i udlandet i 1958 og går derefter med denne internationale baggrund over til at behandle den danske økonomi i 1958. Årsoversigtens tredje afsnit indeholder et forsøg på at vurdere udsigterne for dansk økonomi i 1959. Endelig indeholder den en fyldig analyse af statsfinanserne i finansåret 1958-59. Der gives i oversigten på de forskellige områder detaljerede og sammenlignelige oplysninger for en årrække.

Såvel de indre som de ydre forudsætninger for den økonomiske udvikling her i landet har i det forløbne år som helhed været særdeles gunstige. Resultatet er blevet det i dansk økonomi ret enestående, at vi både har haft en stærk og stigende økonomisk aktivitet og et meget betydeligt valutaoverskud.

De ekstraordinære foranstaltninger, regeringen efter sin tiltræden i forsommeren 1957 gennemførte, tog, som det vil erindres, sigte på at bremse stigningen i den indenlandske efterspørgsel for derigennem at hindre en pludselig udtømmning af valuta-reserverne.

Regeringen valgte at foretage den økonomiske stramning ved finanspolitiske midler, så der kunne skabes grundlag for en senere lettelse af kreditpolitikken, når den valutारiske udvikling igen gjorde en lempelse af den økonomiske politik mulig.

Den bevægelsesfrihed for dansk økonomisk politik, som en valutafremgang skulle tilvejebringe, indtraf hurtigere og blev større, end man kunne vente. Forklaringen herpå må i betydelig grad søges i konjunkturudviklingen i andre lande, som i flere

henseender har adskilt sig fra den danske. Taget under ét har den økonomiske udvikling i såvel Nord- og Vesteuropa som USA i 1958 været præget af usikkerhed. I USA indtraf der i efteråret 1957 et fald i produktionen, som et halvt års tid senere afløstes af en ny opgang, der igen afsvækkedes noget senere på året. I Europa har der snarere været tale om en svækkelse af produktionsfremgangen end om et egentligt fald i produktionen, selv om der for nogle lande er tale om en virkelig nedgang. Vi står her over for forhold, som er af den største vigtighed for Danmarks økonomi.

Denne almindelige usikkerhed i Europa og USA med tendenser til voksende reserver af ledig arbejdskraft og ledig kapacitet har de pågældende landes erhvervsliv reageret over for gennem kraftige reduktioner af lagerbeholdningerne inden for handel og industri. Nedgangen i den økonomiske aktivitet er derved i særlig grad blevet koncentreret hos producenterne af navnlig industrielle råstoffer både i Europa og i oversøiske lande. Resultatet er blevet faldende råstofpriser. Den danske eksport, som fortrinsvis består af færdigvarer, er derimod ikke blevet berørt nævneværdigt.

Dette indeholder en meget væsentlig del af forklaringen på, at Danmarks valuta-reserve i løbet af 1958 er vokset med ca. 950 mill. kr. Nedgangen i importpriserne har været stærkest for brændsel, især fast brændsel, men også tydelig for jern og stål og spindestoffer samt — omend kun i årets første del — for korn og foderstoffer. Det er en udvikling, som har forbedret vort erhvervslivs og da særlig industriens konkurrencemæssige stilling på de udenlandske markeder, og som har virket stimulerende på eksporten. Man vil sikkert endnu erindre det såkaldte dobbeltprissystem, som udlandet i lange perioder efter krigen har betjent sig af, og som f. eks. for kul og stål indebærer, at Danmark måtte købe disse varer til højere priser end dem, hvortil de blev udbudt til producentlandenes erhvervsliv. Dobbeltpriserne er afviklet, efterhånden som råstofmarkederne i højere grad er blevet købernes end sælgernes.

Eksportfremgangen har direkte bidraget til stigningen i den økonomiske virksomhed her i landet. Hertil kommer imidlertid, at det store valutaoverskud i sig selv har